

Kunnanhallitus

§ 33

03.03.2014

Otteen saaja:

Otteen antopäivä:

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

6.3.2014

Lausunto valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

572/07.070/2013

Kunnanhallitus § 33

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja sen kannustettavuutta parannetaan.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmisteellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista. Kunnat saivat kommentoida selvitysmiehen uudistusesitystä joulukuussa 2013. Selvitysmies on tämän jälkeen valmisteellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaan hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi.

Keskeiset ehdotetut muutokset nykytilaan verrattuna ovat:

- valtionosuuksien määräytymisperusteiden lukumäärän pienentäminen ja päällekkäisyyksien poistaminen
- määräytymisperusteiden sisällön yksinkertaistaminen ja uusiminen sekä pääosin portaiden poistaminen
- Laskennallisiin kustannuksiin sisältyvien kustannuserien painoarvojen muuttuminen
- verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen muuttaminen
- lisäosien ja yleisen osan yhdistäminen sekä esitys uusiksi lisäosiksi

Ehdotetun uuden valtionosuusjärjestelmän perusrakenne on:

- laskennalliset kustannukset
- kuntien omarahoitusosuus
- laskennallinen peruspalvelujen valtionosuus
- lisäosat
- verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus

Esityksessä ehdotetaan, että ikärakenteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteet uudistetaan THL:n ja VATT:n tutkimusten perusteella. Niiden pohjalta ehdotetaan myös ikäryhmien painot ja uusi sairastavuuskerroin. Ehdotettu uusi sairastavuuskriteeri muodostuu terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon osatekijöistä ja niihin sisältyvistä kustannustekijöistä. Kullekin kustannustekijälle on annettu tutkimuksella oma paino tekijän yleisyyden ja sen aiheuttaman

kustannuksen perusteella. Terveystenhuollon ja vanhustenhuollon kustannukset lasketaan yleisempien kansantautien ja työkyvyttömyyden perusteella. Sosiaalihuollossa kustannusta selittävänä tekijänä on pelkästään työkyvyttömyys.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmien ja sairastuvuuden painoarvoihin kustannuseroja selittävinä tekijöinä ehdotetaan tuntuvaa muutosta suhteessa nykyisiin painoihin. Ikärakenteen paino-osuutta kaikista laskennallisista kustannuksista, mukaan lukien esi- ja perusopetus, päivähoito ja muut olosuhdetekijät, ehdotetaan alennettavaksi 70 prosenttiin, kun sen paino on nykyisin noin 82 prosenttia. Sairastavuuden paino ehdotetaan korotettavaksi noin 2,5 -kertaiseksi nykyjärjestelmään verrattuna. Ehdotetuilla muutoksilla on suuria kuntakohtaisia vaikutuksia.

Kokonaan uutena määräytymiskriteerinä uuteen valtionosuusjärjestelmään ehdotetaan koulutustaustatekijää. OKM:n teettämässä tutkimuksessa on todettu, että esi- ja perusopetuksessa vanhempien koulutustaustalla on merkittävä vaikutus oppimistuloksiin. Koulutustaustakriteerissä ehdotetaan otettavaksi huomioon ilman tutkintoa olevien 30-54 -vuotiaiden osuus vastaavasta ikäluokasta kunnissa.

Määräytymistekijöinä ovat myös asukastiheys, työttömyysaste ja saaristolaisuus. Nämä ovat mukana myös nykyisessä järjestelmässä, mutta sisällöltään erilaisina. Kaksikielisyyskriteeriin ehdotetaan yhdistettäväksi nykyisin käytössä oleva esi- ja perusopetuksen ruotsinkielisyyskorotus. Vieraskielisyyskriteeri ehdotetaan uudessa järjestelmässä koskemaan koko väestöä. Nykyjärjestelmässä vieraskielisyys on huomioitu vain esi- ja perusopetuksen ikäryhmissä.

Nykyinen yleinen osa ja lisäosat esitetään korvattavaksi uudistuksessa kolmella lisäosalla: syrjäisyys, saamelaiden kotiseutualueen kunnat ja työpaikkaomavaraisuus.

Esityksessä ehdotetaan tulopohjan tasauksen painon korottamista. Tämä toteutettaisiin siirtämällä kustannusten tasauksesta noin 700 miljoonaa euroa verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasauksen. Verotuloihin perustuvassa tasausrajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 91,86 prosentista 100 prosenttiin. Tasausrajan alapuolella olevat kunnat saisivat uudessa järjestelmässä tasauslisää 80 prosenttia tasausrajan ja kunnan oman asukaskohtaisen laskennallisen verotulon erotuksesta.

Uusi valtionosuusjärjestelmä esitetään otettavaksi käyttöön vuodesta 2015 alkaen. Uudistus ei vaikuttaisi valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon. Kuntien välillä uudistus tuo merkittäviä muutoksia. Tämän vuoksi uudistuksen toimeenpanossa on viiden vuoden siirtymäaika ja siirtymäajan vuosittaiset muutokset voivat olla enintään 50 euroa vuonna 2015, 50 euroa vuonna 2016, 80 euroa vuonna 2017, 80 euroa vuonna 2018 ja 120 euroa vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta

hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteereiden painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperusteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Esitettiin luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.

Ehdotus uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi lisäisi Nastolan kunnan valtionosuutta vuoden 2014 valtionosuusmäärillä laskettuna 112 euroa asukasta eli kokonaisuudessaan noin 1,7 M€. Tällä summalla voidaan osittain kattaa maan hallituksen päättämiä tulevia valtionosuusleikkauksia.

Ehdotus:

(kunnanjohtaja)

Kunnanhallitus toteaa lausuntonaan valtionosuusuudistuksesta seuraavaa:

- 1 Nykyistä valtionosuusjärjestelmää on syytä uudistaa ja yksinkertaistaa.
- 2 Nykyisen valtionosuusjärjestelmän kriteerit ja niiden painotukset eivät vastaa kuntien tämän hetken peruspalvelujen kustannuksia ja niiden välisiä suhteita.
- 3 Pyydettyjen asiakokonaisuuksien osalta todetaan:
 - ehdotetut kriteerit ovat tarkoituksenmukaiset ja oikeuden mukaiset
 - ikäryhmien ja sairastuvuuden painoarvoihin tehtävät muutokset ovat perusteltuja ja vastaavat paremmin kuntien peruspalvelujen kustannusten muodostumista
 - määräytymisperusteiden laskentaperusteisiin ei ole huomautettavaa
 - verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen muutokset ovat tarkoituksenmukaisia
 - siirtymätasauksen kesto viisi vuotta on liian pitkä, kolmen vuoden siirtymäaika riittää niin, että muutos asukasta kohti vuonna 2015 on 100 euroa, vuonna 2016 140 euroa ja vuonna 2017 140 euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Kunnanhallitus puoltaa uudistuksen toteuttamista em. kommentein.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Pöytäkirjanpitäjä

Lotta Mikkola